

Velmistr: Košile

Povedz ty mně vosku, voščíčku, spravedlivú svjatú pravdu, pravdičku...

Žitkovské čarování

Scházela z kopce dolů, hlavu plnou otázek. Co teď, přemýšlela. Domů se jí to už nevyplatilo, ale Tomáš měl v práci končit nejdřív za hodinu, takže bylo ještě příliš brzo, než aby jela k fabrice. Dneska si určitě pospíší, o to strach neměla. Atmosféra v Abaku bude vzhledem k situaci silně napjatá. Co si počít s plonkovou hodinou? Šmejdit po krámech se jí dneska určitě nechtělo. Zajít k Heleně? Přepadnout ji bez předchozí domluvy je hloupé, usoudila po minutě. Ve všední den se k ní nemůže vnutit a zdržovat od práce. Do bistra na kafe? Tam taky ne, ocitla by se příliš blízko nebezpečné zóny. Nakonec jí ta myšlenka přece jenom nasměrovala. Koupí si něco ke čtení a zapadne do kavárny. Třeba by mohla obhlédnout tu pitoreskní Moravii, kterou jí nedávno líčila Julka. Vždycky se jí vyhýbala, i když jinak znala všechny podniky, kde se scházívalí kumštýři. Zašla tedy napřed do knihkupectví vybrat si knížku, načež vyrazila k Moravii.

Nezklamala ji, opravdu byla tak podivná a ošklivá, až to vyvolávalo úsměv. Jako Rosinanta, vznešený oř dona Quijota, říkala Julie. Výstižné, ocenila ten příměr, poté co viděla interiér na vlastní oči. Jen stůl, kde prý sedávaly důchodkyně, dnes zel prázdnotou. Dámy měly asi v pácu nějakou atraktivnější akci. Objednala si a nazdařbůh listovala knihou. Po chvílce ji vtáhla natolik, že zapoměla na svět. Právě četla o otřesném procesu s jakousi vědmou nařčenou z čarodějnictví, když nad ní zazněl tlumený pozdrav. Poplašeně zvedla oči, jak se naráz vytrhla z četby. Nad ní stála Karolina Hajduková.

„To je náhoda! Můžeme se připojit?“

Utéct se dost dobře nedalo, odvětila tedy: „Samozřejmě.“ Její pohled sklouzl k děvčátku, které Karolina držela za ručičku. No, spíš za ploutvičku. Drobný obličejík postrádající mimiku, velké mandlové oči posazené daleko od sebe, úplně černé, bez rozdílu mezi zorničkou a duhovkou. Usedly naproti Maře a objednaly si.

„Dobrá knížka, vid’?“ prohodila nezvaná společnice konverzačně, míchajíc si právě přinesené kafe. Holčička na Maru zkoumavě upírala zrak, před sebou dětský hrníček naplněný až po víčko ovocnou šťávou.

„Celkem zajímavá.“ Bavit se o četbě bylo bezpečné. Bude se toho držet, rozhodla se.

„Vědmy a kořenářky,“ usmála se opět. „Vždyť je celkem putna, jestli ženské čarují nebo ne. Občas se to asi mimoděk povede každé, myslím, že hranice jsou velmi neostré. Ale líbí se mi ty příběhy, vztahy mezi matkami, dcerami a babičkami. Stejně jako postřehy o osudu těch, které si dovolí vyčnivat. Kéž bych byla něco podobného četla, když mi bylo dvacet, mohla jsem si ušetřit spoustu zbytečného trápení. Protože svět se nijak zásadně nemění.“

Mara na ni zvědavě pohlédla. Všimla si únavy, patrné v jejích očích, a jemné, zahořklé vrásky kolem úst. Tohle u ní ještě nikdy nezpůsobovala, Karolina měla tvář vždycky dokonale vyžehlenou. Naráz k ní ucítila starou sympatii. Až se jí leknutím z těch nečekaných pocitů rozběhlo srdce o cosi rychleji. Ona však její zmatek nezaznamenala, skloněná k holčičce, již něco mazlivě povídala, pomáhala jí s pitím a nabízela piškoty.

„A kdyby ti bylo znovu těch dvacet, co bys chtěla změnit?“ odvážila se Mara.

„Leccos, pokud bych tehdy uměla lépe rozlišit, co doopravdy chci, kdo mi prospívá a kdo naopak škodí. Přejmenším jsem se mohla vyhnout nejhorším pádům a neplýtvat energií na ty, kteří si to nezaslouží. Asi by stačilo, kdybych tehdy měla nablízku matku nebo prostě jinou zkušenou ženskou. Někoho, kdo tě trochu zasvětil. Tyhle to ještě uměly,“ pohodila hlavou směrem ke knize. „Škoda, že ta dlouho předávaná moudrost a síla vzaly za své. Nemusely jsme dnes být tak ztracené.“

Poznala, že před ní Karolina právě pootevřela dveře, do nichž jí nikdy předtím nedovolila nahlédnout. A kdoví, zda za ně vůbec někoho pustila, soukromé věci odjakživa střežila pod devaterem zámků. Důsledně se vyhýbala tématům spojených s minulostí dokonce i v dobách, kdy spolu kamarádily, tak proč právě teď? Dnes už o její tajnosti nijak nestála. Ale i proti své vůli cítila vanutí smutku, cary snů bezútěšně plující mrazivým prázdňem. V obraně se zavrtěla, co to je zase za manipulaci? Ona se však jen usmála, kromě kusu pochopení v tom byla i špetka bývalé pobavené zlomyslnosti.

„Ohledně dnešních žen, asi máš kus pravdy,“ připustila Mara nerada. Její vlastní matka byla součástí té podivné generace, která uvízla ve zvláštní nezralosti, jako by šlo o věčné dvacítky. Mohla mámu snášet, taky vyslechnout nebo si s ní kamarádsky povídat na nezávazná témata. Jakmile šlo o vážnější problém, selhávala. Nikdy své dceři doopravdy nepomohla ani ji nepodržela. Vlastně s ní pořád soupeřila, ale to dokázala rozpoznat až poměrně nedávno. Ani se na ni moc nezlobila, každý dělá, nač má. Bylo spíš osvobozující přestat očekávat, co už zřejmě nepříjde.

„Pro člověka stejně mívá nesrovnatelně větší cenu, co si vybojuje sám,“ navázala Karolina na její myšlenky.

„Třeba život?“ zeptala se Mara provokativně. „Mám v tom směru poměrně čerstvou zkušenost.“

„Není-li někomu rady, nebývá ani pomoci,“ protáhla. „Měla jsem na mysli něco jiného. K čemu život, je-li prázdný? Víím, u tebe potomstvo zatím není na pořadu dne, ale když už se mne ptáš...“

„Umíš teda překvapit. Pokud ti jde o dítě, nemáš snad ještě zmeškáno,“ skočila jí podrážděně do řeči, „jen jsem byla vždycky přesvědčená, že jestli o něco opravdu nestojíš, pak o klasickou českou rodinku s párečkem dětí.“ Tohle vážně nepotřebovala poslouchat, nostalgické stesky někoho, kdo ji nedávno chtěl bez kapky slitování zlikvidovat. Karolina její reakci nekomentovala, jen vyhlédla z okna na ulici a setrvala v tichém pozorování venkovního provozu. Potom se nadechla a pohlédla přímo na ni. „Víš, že pro tebe mám jistou slabost, asi protože jsme si v zásadě podobné. Což vidím líp než ty, jsem starší a zkušenější. I když se mi slabost pro kohokoli pokaždé vymstila. Ale na tom už dnes vcelku nesejde. Něco ti

ted' o sobě povím, dávej dobrý pozor. Ne snad proto, že bych se musela někomu zpovídat, po tom doopravdy netoužím. Říkám ti to jen kvůli tobě samé, můžeš-li, pouč se z toho.

Bylo mi sedmnáct, poprvé a šíleně jsem se zamilovala. Šlo o podobnou historii, jako byl tvůj vztah se Šimonem, s jedním malým rozdílem. Když mě nechal, byla jsem ve třetím měsíci. Svěřila jsem se mámě. Žily jsme samy a ona prostě neměla ráda problémy. Kromě toho neměla ráda asi ani mne, což se u vlastní matky trochu obtížněji připouští. Chovala o svém životě vyhraněné představy narýsované jasnými přímkami a nesnášela, pokud jí je někdo narušoval. Zareagovala po svém. Dala mi jednoduché ultimátum, buď potrat, nebo se mám sebrat a mazat za otcem toho svého parchanta. Šla jsem k němu a hrozně brečela, prosila ho, ať mi nějak pomůže. Taky jsem se strašně bála. Poradil mi, abych měla rozum, byla statečná a neničila život ani jemu, ani sobě. Navíc bylo potřeba mít ohledy k jeho ženě i dětem. Co bych pro něj, káča blbá, neudělala! Byla jsem tedy takzvaně rozumná a ohleduplná ke každému v té malé hnusné hře kromě sebe samotné.“ Karolina se na chvíli odmlčela, zírala do prázdna. Mara přejela očima stěny kavárny ve snaze najít únik. Ale nikde nic, jenom plochy zrcadel a ony dvě lapené mezi nimi. Vtom ve skle zachytila kus tygřího hřbetu v plyném pohybu, lehký dotyk snu za bílého dne. Se zatnutím se otočila, ale okolo šla jenom žena s velkým šátkem potištěným tygřím vzorem. Na chvíli to však vytvořilo skoro dokonalou iluzi. „Jak si domyslíš, šla jsem proti své vůli i všem instinktům na potrat,“ pokračovala. „Aby toho nebylo dost, následovaly komplikace, před kterými mě nikdo nevaroval. Asi protože jsem na tom byla tak bídne, nebo prostě jen pech. Stav si vyžádal ještě následné zákroky a další léčbu. Navrch i psychiatrickou,“ usmála se rozpačitě. „A určitě jsi už pochopila sama, že mám tím pádem, co se vlastní rodiny týče, vymalováno.“ Mluvila o své tragédii konverzačním tónem, v němž byla sotva přítomná stopa citu. Přesto to byl zřejmě zásadní moment, který její život rozlomil na dvě poloviny, předtím a potom.

Mara na ni hleděla jako hypnotizovaná. Stejně se nic jiného nedalo dělat.

„No, nebudu tu řeč dál natahovat. Od té doby jsem měla spoustu času, abych to nějak zvládla. Asi mi ta zkušenost i posloužila, nebýt oněch událostí, těžko bych si kdy věci podstatněji srovnala. Tehdy mi dost pomohla jedna známá, obyčejná zdravotní sestra. Věděla o tom, čím procházím, víc než všichni doktoři dohromady. Ale byla bych přece jen mnohem šťastnější, kdyby k tomu nedošlo, kdybych odolala nátlaku. Mohla jsem všemu předejít, stačilo líc rozumět sobě samé.“ Karolina se zase obrátila k děvčátku.

„A Klárka?“ vyklouzlo Maře.

„Starám se o ni, logicky. Starší děcka si vzali do péče prarodiče, ale ona nám zůstala.“ Aha, nám, zapálilo Maře. Takže se na něj nevykašlala? „Co Šimon, jak na tom je?“ zeptala se, přemáhajíc odpor k propletení, jehož součástí byla i ona sama.

Karolina to naštěstí pojala věcně: „Už trochu líc. Byl minulý víkend na propustce a vcelku to zvládl.“

„A až se vrátí?“

Šimon byl opět hospitalizován na psychiatrii, poté, když byl odchycen policisty bezprizorně bloudící v luzích okolo města. Po incidentu s Johanem a Michalem vyskočil z okna v prvním patře nemocničního pavilonu, následně strávil několik týdnů na útěku. V té době žil nejspíš jako divoké zvíře.

„Co já vím, asi zakotví u mě, aspoň na chvílku. Pro Klárku by to bylo nejlepší, ovšem pokud Šimon zvládne ty své psychické problémy.“ Zase ten neosobní tón, ze kterého míval Johan husí kůži. Mohla by se ostatně na Nováka poptat Niny, uvažovala. Aspoň symbolicky ho navštívit. Bylo by to slušné, i když je jí už dávno ukradený.

Karolina pohlédla na hodinky. „Už musíme jít. Zmínila jsem se vůbec, že mě onehdy navštívila Karin? Tak dva týdny to budou. Vypadala, že má trable a chtěla ode mě rady, jak s nimi pohnout. Nevím, kde to vzala, ale snad mě považuje za vědmu. Jako bych uměla čarovat, nebo co.“

„A ty, dalas jí je?“ zeptala se otevřeně.

„Dala, ty nejlepší,“ opáčila. „Řekla jsem jí, aby si hleděla svého, ale nemyslím si, že se toho drží. Každopádně, každý strůjcem svého štěstí. Moc ráda jsem tě zase viděla, teď už si v klidu užij knížku,“ sesbírala Klárčiny drobnosti a usmála se na rozloučenou.

Nechala za sebou Maru celou zkoprnělou. Karolina, co ji znala, nemluvila zbytečně. Ani v okamžicích, kdy lehce konverzovala nebo vtipkovala a vymýšlela všelijaké slovní hříčky. Při zpětném pohledu se její slova většinou ukázala tak opodstatněnými, až z toho mrazilo. Jenomže předem se z nich dalo těžko něco usoudit, její řeči bývaly znervózňujícím způsobem mnohoznačné, podobně jako staré čínské věštby, v nichž si libovala Julie.

Uchopila znova knížku a rozevřela ji na jakémsi milostném zaklínání v rázovitém kopaničářském nářečí: „Aby on němohól ani jezci, ani píci, ani spáci ...“ usmála se, jak naivně to lidové čarování vypadalo. A potom už se musela také sbírat, pod dojmem setkání s Karolinou málem zapomněla, že chtěla do fabriky.

Privítal ji, vlasy ještě vlhké ze sprchy, ve tváři patrná únava, ale i úleva.

„Jak to proběhlo, Tome?“

„Podle očekávání. Snad už je to za námi.“

Chtěl postavit na kafe, ale poděkovala, jedno měla v Moravii. „Dobře,“ usmál se a vyndal z komory červené. Popíjeli střík a chystali společnou rukou svačinu, toho dne se ještě nedostal k jídlu. Mezitím vyprávěl, co se odehrálo v ateliéru: „Nakonec Mikula přece jenom uznal, že bude pro všechny zúčastněné lepší, když od nás Karin vypadne. Ale hrozně se vztekal, že jsem se s ním předem neporadil. Jenomže kdybych ho do toho nechal mluvit, nezbavili bychom se jí. Na to má příliš měkké srdce. Řekl jsem něco v tom smyslu, že jsem ji přijal já, je tedy logické, abych ji zase propustil, a že mi jako asistentka zásadně nevyhovuje. Pracuje sice dobře, ale nemůžeme jí důvěřovat. Naštěstí ji Martin asi před týdnem viděl někde s Hajdukovou, aspoň jsem svoje tvrzení mohl něčím konkrétním podepřít. V závěru jsem ho dostal, kam jsem potřeboval, jen mi to dalo dost zabrat. Stejně myslím, že se v tom ještě bude šourat a zjišťovat, jestli v té iniciativě nemáš prsty, tak se na to připrav.“

„Umím si představit, co mě asi doma čeká. A ona?“

„Zkoušela si vyskakovat, ale rychle jsem ji usadil. Měl jsem čím, trochu jsem se o ní informoval. Myslím, že teď už dá pokoj.“

Tohle nebylo žádné velké překvapení. „Přišel jsi na nějaké neplechy?“

„Jo, Karin občas mívá zajímavé kšeftíky, zelenina, cukroví a tak, v tomhle městě se nic neutají, zvláště mezi muzikanty. Určitě by nebyla moc ráda, kdyby se toho domákla policie. Kromě toho jsem mohl vytáhnout i tu Mikulovu košili.“

„Kde ji máš?“ zeptala se rychle.

„Dole ve zkušebně. Nechtělo se mi tahat to do bytu,“ opáčil poněkud neochotně.

Vzali si klíče a seběhli schody. Na jednom ze známých umakartových stolků ležela krabice. Obrnila se, než zvedl víko, aby do ní mohla nahlédnout. Chtěla jen zkontrolovat, jestli je to opravdu ona, ale obsah krabice přikoval její pohled. Rozpačitě se tvářící Tomáš a ty věci uvnitř. Mimoděk zaznamenala zpomalení toku obrazů vstupujících do jejích očí. Co to je, vúdú? Ještě že bezprostředně předtím četla v kavárně o bosorkách. Nebo vědmách, prašť jako uhoď. Nikolajova světle modrá košile byla svázaná šňůrami zalitými pečetním voskem a v ní jako v peřince zavinuté dvě čarodějnické panenky s rudě namalovanými srdci. Voskoví slepenci v milostném objetí. Nebylo pochyb, která z nich představuje koho. Figurky vypadaly zvláště zvráceně, zhotoveny naivně, a přesto s úsilím o krajní realismus. Dokonce měly miniaturní účesy a ta představující Karin i drobné, fialově nalakované nehtíky. Na to, co bylo uvnitř voskové hmoty, raději nechtěla ani myslet. Vlasy? Menstruační krev a sperma? Při té představě se jí zvedl žaludek.

Podívala se na Tomáše, který ohleduplně odvracel oči. Rozesmála se a zároveň jí přebíhal po páteři mráz. Ta mrcha, ta potvora. Tak tohle jí chtěla Karolina říct? Hezky se jí vyplatil soucit s kamarádkou. Ale ještě není pozdě, aby si věci kolem sebe srovnala, a taky že si je srovná. Ani pořádně nevnímala, kde je, Tomáš odplynul v mlžném oparu někam pryč. Pocítila samu sebe jako pevný střed, kámen obtékáný proudem časoprostoru. Byla si zcela jistá vlastní vůlí a svět se jí měkce, plasticky přizpůsoboval. Hlavní věc je vědět, kde stojíš, vybavila si jakýsi Karolinin postřeh. Upřeně hleděla na to jediné, co teď existovalo, na ty dvě figurky. Prolamovala se do nich a hledala, hledala. Vysvobozující slovo, klíč, který ji vyvede ven z pasti. Pověz ty mně, vosku... vemlouvala se slepencům slovy těch starých čarodějnic. Bránily se, dlouho nechtěly nic říct, ale byla absolutně odhodlaná. Trápila je tak dlouho, až jí prozradily, co potřebovala. Chvilí to vědomí přelévala z místa na místo, uhýbavé lesklé kapky rtuti, než zaznamenala změnu. Vnímala sílu, která se v ní probouzí, otevírá oči a proniká z hlubin, vynášeje na světlo jedinou prostou myšlenku, jediný obraz. Sama si razila cestu, již dospěje k cíli, ona nemusela dělat vůbec nic, jen tomu dát volný průchod. Rozlomila pečeť a obratně rozvázala pevně zauzlované šňůrky. Rozbalila ušpiněnou košili, z níž vypadlo pár drobných předmětů, a postavičky oddělila každou zvláště. Ruka jí vyletěla vzhůru, nahmatala sponku ve tvaru severské runy. Zrovna jí vklouzla do dlaně a pak blýskavou ozdobu zvedla. Tak, zmáčkla. Nahlas, nepříjemně to křuplo, sponka v jejích prstech povolila. Rozpadla se na dva špičaté kusy. Figurka se ochotně poddala, když do ní úlomky vztekle vrazila, až celé zmizelo ve vosku. Dobře udělané, věděla, aniž tušila jak.

„Co to prokrista děláš?“ vyrušil ji Tomáš, bílý jako plátno.

„Vracím Karin její věci,“ vysvětlila.

„Já jenom, že jsi vypadala fakt divně. Jde z tebe strach, Maryško, a to jsem už leccos viděl.“

„Asi protože jsem vzteky bez sebe. Teď pojedu domů. Tohle si беру s sebou,“ oznámila.

Mlčky přikývl, slova mu došla. Vypadla z fabriky bez dalších prodlev, všechno ve velké igelitové tašce. Ještě rychlé objetí na chodníku a nepatrně rozechvělý polibek.

„Mám tě ráda, Medvídku. A děkuju.“

Kolem projela červená motorka a jí blesklo, zda to nemohla být Nina. Zahlédla ji jen periferním viděním, skloněná do kufru, kam ukládala svůj úlovek. Jakmile se však rozjela, pustila motorku z hlavy. Jestli si jí všimla, možná bude trochu řešit, co dělala u Medvěda. Tak ať, to jsou v podstatě luxusní starosti.

Usmála se s pochmurnou spokojeností, když na zpáteční cestě, pořád ještě v transu zastavila, aby tu Karininu ohavnou figurku v pevně převázané krabici hodila z mostu. Obrovská úleva, svěřit to svinstvo vodě, pomyslela si, zatímco pomalu přicházela k sobě. Bylo suché babí léto a v řece nebylo moc vody, ale na takovou loutku stačila. Rychle ji i s krabicí odnášela pryč z očí. Pak už zbývala jen poslední věc. Urovnala něžně modrou košili, přikrývající malého voskového Nikolaje, který osaměle ležel na předním sedadle vedle ní, když v mobilu hledala, poprvé ve svém životě, telefonní číslo starce Serafima.